

pe 1.6.2018

Kantelu oikeuskanslerille lukioasetuksen muuttamisen esittelystä

Viranomainen, jonka menettelyä arvostelen: Hallitussihteeri Matti Sillanmäki opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Toimenpide, jota pidän virheellisenä: Lukioasetuksen 1 ja 15 §:n muuttamisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (45/2017) kumottiin 1.1.2018 alkaen lukioasetuksesta opintojen aloittamisajankohdan määritelmästä sääntynyt 15 §:n 2 momentti ja vastaava maininta pykälän otsikosta. Valtioneuvoston yleisistunnossa 26.1.2017 tämän asetusehdotuksen ja erään toisen asetusehdotuksen esitellyt hallitussihteeri Matti Sillanmäki sanoi ("Asia"), että (lisäksi) lukioasetuksesta poistettaisiin tarpeettomana määritelmä koskien sitä, milloin kahdeksantoista vuotta täyttäneen opiskelijan katsotaan aloittaneen opintonsa alle 18-vuotiaana. Samoin asetusehdotukseen liittyneessä muistiossa (Opetus- ja kulttuuriministeriö, hallitussihteeri Matti Sillanmäki, 26.1.2017) lukioasetuksen 15 §:n 2 momentin kumoamiselle esitettiin perustelu, että kyseiselle määritelmälle ei enää ollut käyttöä. Tässä hän kuitenkin erehtyi, sillä määritelmää olisi edelleenkin tarvittu uskonnon ja elämäntiedon opetuksesta säättävän lukiolain pykälän viimeisessä momentissa.

Miksi kuvaamani toiminta on mielestäni virheellistä? Toimenpiteen virheellisyys ja virheellisuuden vakavuus näkyy erehdyksen seurauksista ja eri mahdollisuuksista yrittää korjata erehdys.

Lukioasetuksen (6.11.1998/810) vuoden 2017 loppuun saakka alkuperäisessä muodossaan säilynyt 15 §:n otsikko oli *Opintojen päätoimisuus ja opintojen aloittamisajankohtaa koskeva määritelmä* ja samoin alkuperäisessä muodossaan säilynyt pykälän 2 momentti taas seuraava: *Kahdeksantoista vuotta täyttäneen opiskelijan katsotaan aloittaneen opintonsa alle 18 vuotiaana, jos hän jatkaa saman tai muun koulutuksen järjestäjän opetuksessa alle 18 vuotiaana aloittamiaan lukio-opintoja, eivätkä opinnot ole olleet keskeytyneenä vähintään vuoden ajan.* Muistion mukaan ehdotetuilla asetusmuutoksilla ei ollut itsenäisiä vaikutuksia, ne oli valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä virkatyönä ja ne oli tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

Mutta lukiolaissa (21.8.1998/629) oli ja on edelleen 9 §:n *Uskonnon ja elämäntiedon opetus* seuraava alkuperäisessä muodossaan säilynyt viimeinen momentti:

Opiskelijalle, joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäntiedon.

Ilman opintojen aloittamisajankohdan kumottua lieventävää määritelmää tämä säännös on kaiketi ymmärrettävä **sananmukaisesti** eli siis niin, et-

tä valintaoikeutta varten ei saisi olla päivänkään lukio-opiskeluja alle 18-vuotiaana.

Ehdotetussa uudessa lukiolaissa, josta on hallituksen esitys HE 41/2018 vp, uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetuksesta säätävä 16 § vastaisi sanasta sanaan voimassa olevan lukiolain 9 §:ää, eikä pykälän viimeisen momentin sananmukaista tulkintaa ole hallituksen esityksessä mitenkään perusteltu.

Tämä säännös on kohtuuttoman **ankara**. Säännöksen mukaanhan valintaoikeutta ei ole esimerkiksi sillä, joka 25-vuotiaana jatkaa 15-vuotiaana aloittamaansa lukiokoulutustaan, jonka oli jättänyt heti yhden päivän jälkeen tai vaikka suoritettuaan yhden kurssin/opintojakson vastaisuudessa hyväksii luettavaksi. Säännös on myös hyvin epäyhdenvertainen, sillä erotuksena äskeisestä tapauksesta valintaoikeus on esimerkiksi sillä, joka 18 vuotta täytettyään hakeutuu aikuislukioon mentyään ensin heti peruskoulun jälkeen työelämään.

Koulutuksen järjestäjä pystynee joka tapauksessa itse selvittämään opiskelijaksi hakevasta, että tämä ei ole ollut lukiokoulutuksessa alle 18-vuotiaana. Nimittäin osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta säätävän lukiolakiesityksen 27 §:n 1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa puhutaan opiskelijan osaamisesta, joka olisi nähtävissä suoraan kaikkien koulutuksen järjestäjien käytössä olevista valtakunnallisista rekistereistä ja palveluista.

Haluttaessa mahdollisesti pitää kiinni tästä **ankarasta, sananmukaisesti** tulkinnasta tulisi ehdotetun lukiolain 16 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin selvyuden vuoksi lisätä, että säännöksellä tarkoitetaan taata valintaoikeus vain sellaiselle opiskelijalla, joka ei ole ollut päiväkään lukiokoulutuksessa alle 18-vuotiaana. Säännös olisi myös perusteltava hyväksyttävällä tavalla, mikä kuitenkin tuntuu mahdottomalta.

Tähän ankaraan sananmukaiseen säännökseen olisi siis jo siirrytty 1.1.2018 alkaen pelkällä asetuksen muutoksella ilman mitään sille esitettyjä perusteita ja ilman mitään mahdollista siirtymäsäännöstä. Tämänkin nojalla lukioasetuksen 15 §:n 2 momentin kumoamisessa täytyi olla kyseessä pelkkä **huolimattomuudesta johtunut erehdys**, jolla vain on ensi tuntumalta hyvin vahingolliset seuraukset.

Erehdys olisi korjattava. Yksi tapa olisi palauttaa lukioasetuksen kumottu 15 §:n 2 momentti voimaan pikimmiten.

Sikäli kuin kumotun opintojen aloittamisajankohdan määritelmän haluttaisiin olevan voimassa myös siitä ajankohdasta, 1.8.2019, alkaen, jolloin uuden lukiolain on tarkoitus tulla voimaan, se olisi yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevana perustuslain 80 §:n nojalla nostettava asetuksen tasolta lain tasolle, jolloin säännös uudessa lukiolaissa saisi seuraavan muodon:

Opiskelijalle, joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään tai 18 vuotta täytettyään jatkaa saman tai muun koulutuksen järjestäjän opetuksessa alle 18-vuotiaana aloittamaansa lukiokoulutusta sen oltua keskeytyneenä vähintään vuoden ajan, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.

Tämä säännös, **paluu vanhaan**, olisi puolestaan ehdon ”sen oltua keskeytyneenä vähintään vuoden ajan” osalta eduskunnan sivistysvaliokunnan mietinnössä tai uudessa hallituksen esityksessä perusteltava. Perusteluksi ei riittäisi sanoa, että haluttaisiin palata vanhaan käytäntöön, sillä ensiksikin tuota käytäntöä ei aikoinaan vuonna 1998 perusteltu mitenkään, kuten alla nähdään, ja toiseksi lain säännös vaatii perustelun toisin kuin ehkä asetuksen säännös, jotta eduskunta pääsee siitä päättämään. Mutta ymmärrettävää ja hyväksyttävää perustelua saattaa olla vaikea enää laatia.

Säännöksen mukaan yllä ensimmäisessäkin esimerkkitapauksessa valinta-oikeus olisi ollut olemassa opintojen oltua tauonneena lähes 10 vuoden ajan.

On kuitenkin huomattava, että vaatimus opintojen vähintään vuoden ajan keskeytyneenä olemisesta saattaisi ääritapauksessa tarkoittaa vaatimusta opintojen keskeytyneenä olemisesta päivää vaille kahden vuoden ajaksi.

Lukiolakiehdotuksen opiskeluoikeudesta säätävän 23 §:n 3 momentti sisältää nimenomaisia syitä, jotka antavat opiskelijalle oikeuden väliaikaisesti keskeyttää opiskeluoikeutensa, ja lisäksi opiskeluoikeus voidaan opiskelijan pyynnöstä väliaikaisesti keskeyttää muusta perustellusta syystä, kuten momentin yksityiskohtaisten perustelujen mukaan esimerkiksi vamman tai sairauden taikka vaihto-oppilasvuoden tähden. Jos tällainen keskeytys kestää vähintään vuoden ja sen aikana opiskelija täyttää 18 vuotta, opiskelijalla olisi siis palatessaan säännöksen antama valinta-oikeus oppilaitoksessaan, olipa se nuoriso- tai aikuislukio.

Toisaalta ehto vähintään vuoden tauosta jäi usein toteutumatta opiskelijan erottua nuorisolukiosta alle 18-vuotiaana ja jatkettua aikuislukiossa 18 vuotta täytettyään; se kaiketi oli juuri ehdon alkuperäinen tarkoituksinkin. Vuoden 1998 tilanteessa haluttiin kiristää aikuislukiolain (439/1994) ja -asetuksen (660/1994) mukaista myös alle 18-vuotiaita koskenutta uskonnon ja elämäkatsomustiedon keskinäistä valinnaisuutta aikuislukion lukio- ja peruskouluopetuksessa. Tuolloin 1.1.1999 alkaen aina uuden uskonnonvapauslainsäädännön voimaan tulon 1.8.2003 asti lukiolain ja -asetuksen mukaan alle 18-vuotiaana lukiokoulutuksen aloittanut saattoi osallistua elämäkatsomustiedon opetukseen vain, jos ei kuulunut mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan, ja sen jälkeen vain, jos ei kuulunut evankelis-luterilaiseen kirkkoon eikä ortodoksiseen kirkkoon (ellei sitten mahdollisesti ollut niin poikkeuksellisesta aikuislukiosta kyse, että kolmen sääntö jäi täyttymättä). Ehdon

tarkoitus oli siis pakottaa mahdollisimman laajassa määrin alunperin ylipäättään uskonnolliseen yhdyskuntaan ja sittemmin valtionkirkkoon kuuluva 18 vuotta täyttänyt opiskelija pysymään uskonnonopetuksessa.

Koulutuksen järjestäjän olisi voidakseen evätä 18 vuotta täyttäneeltä opiskelijalta valinnanvapauden itse osoitettava, että opiskelijan mahdollisista lukio-opinnoista alle 18-vuotiaana ei ollut kulunut vielä vuotta.

Voimassa olevan lukiolain esitöissä (HE 86/1997 vp koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi, SiVM 3/1998 vp) ei mainittu, miten lukio-opintojen aloittamisajankohta määritellään tai lukioasetuksessa määriteltäisiin. Siten näissä esitöissä ei myöskään voitu antaa perusteluja vaatimukselle lukio-opintojen vähintään vuoden ajan keskeytyneenä olemiselle. Itse asiassa hallituksen esityksessä opetuksen laajuudesta ja sisällöstä säätävän 7 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa sanottiin päinvastaista:

”Taito- ja taideaineet eivät ole nykyisin opiskelijalle pakollisia aineita aikuislukiossa ja kansanopistoissa. Pykälässä taito- ja taideaineiden vapaaehtoisuus sidotaan vastaisuudessa opintojen aloittamisikään. Taito- ja taideaineet olisivat vapaaehtoisia myös henkilöille, jotka aloittavat uudelleen kesken jääneet opintonsa täytettyään 18 vuotta.”

Tässä ei siis sanota mitään sellaista, että opintojen uudelleen aloittaminen ei kuitenkaan saisi tapahtua vailla minkään pituista taukoa. Sivistysvaliokunta puolestaan totesi: ”Taito- ja taideaineet eivät nykyisin ole pakollisia oppiaineita aikuislukiossa ja kansanopistoissa. Nyt säädettävässä lukiolaissa liikunta ja terveystieto kuitenkin säilyvät pakollisina lukion oppimäärässä niiden opiskelijoiden osalta, jotka aloittavat lukiokoulutuksen alle 18-vuotiaana.” Mutta ei tässäkään otettu kantaa siihen, kuinka olisi meneteltävä opintojen jatkamisen suhteen niiden jäätyä kesken alle 18-vuotiaana. Sivistysvaliokunta ainoastaan nosti liikunnan ja terveystiedon taito- ja taideaineiden rinnalle, jolloin lakiin tuli seuraava säännös: ”Taito- ja taideaineet sekä liikunta ja terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat opintonsa.”

Opetusministeriö pyysi 13.2.1998 lausuntoja perusopetusasetuksen ja lukioasetuksen luonnoksista (opm/13/010/1998), mutta opintojen aloittamisajankohtaa koskevaa määritelmää ei lukioasetuksen luonnoksessa ollut, eikä siitä lausunnoissa sitten mitään mainittukaan. Vuoden taukoa ei perusteltu myöskään lopulliseen lukioasetukseen (6.11.1998/810) liittyneessä opetusministeriön muistiossa 5.11.1998, vaan siinä sanottiin vain seuraavaa:

”15 §. *Opintojen päätoimisuus.* [Muistiossa otsikko oli siis unohdettu täydentää koskemaan myös 2 momenttia.] Pykälän 2 momentissa määritellään, milloin oppilaitosta 18 täytettyään vaihtavan tai keskeytyneitä opintojansa jatkavan opiskelijan katsotaan aloittaneen opintonsa alle 18 vuotiaana.”

Olisi olemassa kolmaskin ratkaisutapa, ja se olisi **nykyään perustelluin**, minkä voi nähdä joko seuraavan päättelyn kautta tai suurempaakin.

Ensinnäkin, kumotun määritelmän voi ymmärtää seuraavasti. Edellytykseksi valinnanvapaudelle vaadittu opintojen keskeytyneenä olemisen vähimmäiskesto haluttiin toisaalta saada mahdollisimman pitkäksi uskonnonopetukseen pakottamisen **tehon** tähden ja toisaalta mahdollisimman lyhyeksi **kohtuutta** opiskelijan kannalta ajatellen. **Yhden vuoden** kesto olisi siis hyväksytty toisaalta riittävän tehokkaaksi ja toisaalta riittävän kohtuulliseksi. Tällöin määritelmän kumoamisen voi ajatella tarkoittaneen joko sitä, että mikään ei ole kohtuutonta ja voidaan siis optimoida teho, tai sitä, että mikään ei ole tehotonta ja voidaan siis optimoida kohtuus.

Edellinen vaihtoehto ajaa vähimmäiskeston **äärettömän pitkäksi**. Se ei sallisi päivänkään lukio-opintoja alle 18-vuotiaana. Toisin sanoen oltaisiin yllä kuvatussa ankarassa, sananmukaisessa tulkinnassa.

Jälkimmäinen vaihtoehto ajaa vähimmäiskeston **nollan pituiseksi**. Opiskelijalla olisi lupa 18 vuotta täytettyään ilmoittaa, että hän keskeyttää opintonsa mutta jatkaa niitä välittömästi ja käyttää sitten tätä kautta saamansa valintaoikeuden. Jos rehtori vetoaisi ankaraan tulkintaan, viime kädessä korkein hallinto-oikeus kaiketi asettaisi kohtuuden tehon edelle ja ratkaisisi asian opiskelijan hyväksi varsinkin, kun ankara tulkinta olisi jo merkinnyt opiskelijan oikeuksien kannalta kestänytöntä taantumista vallinneesta tilanteesta ja jopa ilman perusteluita.

Selvää kuitenkin on, että tulkinnassa, johon näin päädyttiin, pitäisi lopuksi eliminoida kuvattu turha mutkikkuus. Säännös olisi siis seuraava:

Opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.

Toki tähän **täyteen valinnanvapauteen** olisi päästy myös havaitsemalla, että opiskelun aloittamisajankohdan määritelmän kumoaminen on ilmeisesti-kin oikeus heti ymmärtää niin, että mitään opintojen keskeytyneenä olemista ei enää vaadita 18 vuotta täyttäneen valinnanvapaudelle.

Uuden lukiolain tullessa voimaan 1.8.2019 tulee kuluneeksi tasan 25 vuotta aikuislukioasetuksen voimaantulosta. Siitä periytyi perusopetuslakiin (628/1998) täysi valinnanvapaus uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksen väliltä 18 vuotta täyttäneille opiskelijoille. Tätä mallia olisi siis seurattava uudessa lukiolaissa. Se ei varmaankaan edes kovin suurta joukkoa koskisi, sillä ainakin keskeytyksittä opiskellut valtionkirkkoon kuuluva opiskelija on yleisimmin suorittanut uskonnon pakolliset opinnot jo alle 18-vuotiaana. Mutta toisaalta mallia ei sitten saisi myöskään käyttää elämäkatsomustiedon sekulaaria luonnetta vastaan eikä varsinkaan syyksi yhteiselle katsomusaineelle, joka olisi vain uskonnonopetuksen pakottamista kaikille.

Valittaessa täyden valinnanvapauden malli olisi opetus- ja kulttuuriministeriön välittömästi jo nyt annettava samansisältöinen lukiolain sovellosohje.

Itse laadin aiheesta jo 31.1.2017 yhdistyksemme verkkosivuille uutisen *Lukioasetukseen seurauksiltaan arvaamaton muutos* ja sitten 31.12.2017 suoraanaisemmin uutisen *Elämäkatsomustieto 1.1.2018 alkaen 18-vuotiaan vapaasti valittavaksi*. Laatimassani ja 7.4.2017 opetus- ja kulttuuriministeriölle toimittamassani yhdistyksemme esityksessä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta koskevan perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta [lisätty: pykälän yksikäsitteisen sovellettavuuden,] yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden tähden (dnro OKM/30/592/2017) kerroin asiasta täyden valinnanvapauden tulkinnan kannalta kohdassa 18b) sivuilla 26–27.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntöön (OKM/41/010/2017; 24.1.2018) luonnoksesta hallituksen esitykseksi lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta yhdistyksemme antoi heti 25.1.2018 oma-aloitteisen lausunnon, jossa asiasta kerrottiin seuraavaa:

”Samassa pykälässä [uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksesta] tai sen perusteluissa tai uudessa lukioasetuksessa olisi täsmennettävä, mitä tarkoittaa lukiokoulutuksen aloittaminen 18 vuotta täytettyään ehtona sille, että opiskelijalle opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa. Ehdon määrittely poistui lukioasetuksen 15 §:stä 1.1.2018 (45/2017), eikä sananmukainen tulkinta olla sallimatta päivänkään lukio-opintoja alle 18-vuotiaana ole selvästikään mahdollinen kumottua ankarampana ja tarkemmin ajatellen mielettömänä ehtona. Ainoa käypä tulkinta on siis ehto 18 vuoden täyttämistä. Laki tulisikin muotoilla valmiiksi näin.”

Lausunnon keskeiseen sisältöön tämä oli tiivistetty seuraavasti, ja siitäkin täsmentämisen tarve ilmeni:

”Opintojen aloittamisajankohtaa koskevan määritelmän poistuttua 1.1.2018 lukioasetuksen 15 §:stä olisi esitetyn lukiolain 16 §:n viimeinen momentti täsmennettävä seuraavasti: Opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.”

Muissa 225 lausunnossa asiaa ei ollut huomattu. Vielä lausuntoajan jo 7.3.2018 päätyttyä täydensimme lausuntoamme 21.3.2018 ja 22.3.2018, jotta lukiolaikiin jääneen epäselvän kohdan täsmentämisen tarve olisi tullut vielä paremmin esille.

Mutta lausunnollamme ei ollut vaikutusta, vaan lukiolakiesityksessä 16 § jäi täsmentämättä.

Yhdistyksemme antoi sitten 19.4.2018 eduskunnan sivistysvaliokunnalle asiassa HE 41/2018 vp laajan oma-aloitteisen lausunnon (EDK-2018-AK-189161; SiV 2.5.2018) ja täydensi lausuntoa 19.5.2018 tiiviimmällä esityksellä

(EDK-2018-AK-191588 ja EDK-2018-AK-191586; SiV 22.5.2018).

Kumpikin näistä lausunnoista tarkasteli yllä mainittuja kolmea ratkaisuvaihtoehtoa kysymykselle uskonnon ja elämäkatsomustiedon valinnaisuudesta 18 vuotta täyttäneille opiskelijoille: 1) paluu vanhaan, 2) ankara sananmukainen ja 3) täysi valinnanvapaus.

Edellisessä lausunnossa tarkasteltiin myös uskonnon ja elämäkatsomustiedon valinnaisuuden synnyn historiaa 1992–1994 aikuislukiolakia ja aikuislukioasetusta säädettäessä, jolloin ensiksi Vapaa-ajattelijain liitto ry sekä Filosofian ja elämäkatsomustiedon opettajat FETO ry saivat ansiokkailla lausunnoillaan torjutuksi aikuislukiotyöryhmän muistion (OPM 1992:3) ehdotuksen uudesta kaikille pakollisesta uskontotiedon ja etiikan oppiaineesta.

Jälkimmäisessä lausunnossa on tilannetta ja erityisesti vaihtoehtojen 2 ja 3 keskinäistä symmetrisyyttä havainnollistava kuvaliite, joka on myös tämän kantelun liitteenä.

Pyysin turhaan saada kutsun valiokuntaan kuultavaksi asiantuntijaksi.

Sivistysvaliokunnan tänään valmistunut mietintö SiVM 2/2018 vp asiassa HE 41/2018 vp ei lausunut lukiolain koko 16 §:stä mitään. Yhdistyksemme on turha yrittää itse vaikuttaa eduskunnassa tässä asiassa tältä erää enempää.

Yhdistyksemme ei ole elämäkatsomustiedon täyden valinnanvapauden kannalla koko perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta. Elämäkatsomustiedon valinnan oikeutta myös valtionkirkkoihin kuuluville on perusteltu perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan pykälän nojalla. Mutta yhdenvertaisuuteen sisältyy myös syrjinnän kieltö, ja uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumatonta elämäkatsomustiedon oppilaat ja opiskelijat olisivat vaarassa menettää oppiaineensa sekulaarin luonteen, jos oppiaine olisi myös valtakirkkoon kuuluvien valittavissa. Se olisi uskonnottoman katsomusvähemmistön syrjintää, ja yhdistyksemme ottaa sellaisen mahdollisuuden vaaran hyvin vakavasti. Tällä näkökannalla on yhdistyksellemme suurempi paino. Pidämme perusteltavampana ja perustavampana uskonnonvapauslain muuttamista uskonnollisesta asemasta itsenäisesti päättämisen 18 vuoden ikärajan laske-
miseksi 12 vuoden tai kompromissina 14 vuoden ikärajaksi.

Mutta nyt siis tilaisuuden tarjouduttua ajamme 18 vuotta täyttäneille valtionkirkkoihin kuuluville lukiokoulutuksen opiskelijoille oikeutta valita elämäkatsomustieto uskonnon sijaan. Heidän kirkon jäsenyytensä on vapaaehtoista, eikä ole selvää, että yhdistyksemme kannattaisi välttämättä edistää tätä asiaa. Siksi tarjoammekin kahta muutakin ratkaisuvaihtoehtoa. Tosin niitä on sitten pakko arvostella vain heikosti perusteltavina, ja sitä paitsi vapaa valinta on yhdistyksemme ymmärryksen mukaan jo nyt lainsäädännön tosiasiallinen tilanne. Huomaamme myös, että nuorisolukiossa kirkkoon halusta kuuluvalla opiskelijalla ei pakollisia uskonnon opintoja normaalisti jääne suoritettaviksi 18 ikävuoden täyttymisen jälkeen.

Yhteenveto: Hallitussihteeri Matti Sillanmäen erehdyksellä on se haitallinen seuraus 18 vuotta täyttäneiden lukiokoulutuksen opiskelijoiden oikeudelle tietyin ehdoin valita joko uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetus, että tätä koskevalle lukiolain säännökselle jäi ensi sijassa vain sananmukainen tulkinta, joka ankaroiitti käytäntöä mielettömällä tavalla.

Sillanmäen erehdyksessä on toisaalta se hyvä puolensa, että mainittu lukiolain säännös niin voimassa olevassa kuin esitetyssä uudessa lukiolaissa voidaan tulkita, ja olisi tulkittava, aivan toisella tavalla, opiskelijalle aiempaa suuremman, täyden, valinnanvapauden antavasti, mutta tulkinta olisi silloin saatava selväsanaisesti kiteytetyksi uuteen lukiolakiin, mahdollisesti nyt heti lain ollessa vielä eduskunnan käsiteltävänä tai uudella tätä koskevalla hallituksen esityksellä. Voimassa olevan lukiolain säännöksen tulkinta olisi korjattava välittömästi mieluummin samalla tavalla joko lukioasetusta muuttamalla tai erityisellä sovellusohjeella.

Sillanmäen erehdykseen oli yhdistyksemme mahdotonta saada minkäänlaista korjausta niin opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntokierroksella uuden lukiolain luonnoksesta kuin eduskunnan sivistysvaliokunnassa lausunnon lukiolakiesityksestä ja siis myös sitä kautta, sen hälyttämänä, voimassa olevassa lukiolaissa.

Sillanmäen erehdyksen tähden opetus- ja kulttuuriministeriö säästyivät miettimästä, olisiko nyt erehdyksessä kumottu lukioasetuksen säännös todella ollut syytä vastaisuudessa säilyttää, koska se olisi pitänyt nostaa uuteen lukiolakiin, jolloin, toisin kuin vuonna 1998, se olisi ollut myös perusteltava, minkä ministeriö olisi kaiketi heti havainnut mahdottomaksi tehtäväksi. Silloin ministeriö olisi arvatenkin osannut itse esittää uuden lukiolain oikeassa muodossa. Nyt tämä jäi yhdistyksemme varaan ja vaivaksi.

Tavasta, jolla hallitussihteeri Sillanmäki korjaa erehdyksensä, näkee siten, kuinka vakavasti hän ottaa huolimattomuutensa tässä uskonnonvapauskysymyksessä.

Kanteliija: matematiikan dosentti Jouni Luukkainen

puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry [www.ateistit.fi]

Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI

p. 045 2129 763; jouni.luukkainen@helsinki.fi

Kuvaliite (yksisivuinen); sama kuin sivistysvaliokunnalle lähetetty

Lähetetty sähköpostitse:

Oikeuskanslerille (kirjaamo@okv.fi)

ja tiedoksi

sekä hallitussihteeri Matti Sillanmäelle (matti.sillanmaki@minedu.fi)

että opetus- ja kulttuuriministeriölle (kirjaamo@minedu.fi)